

การค้นหาและพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างงานด้านสังคม
วัฒนธรรมของประเทศอาเซียนกลุ่มภาคพื้นดินในเขตพื้นที่อีสานตอนล่างของประเทศ
ไทย ลาวใต้ ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและภาคเหนือ
ของกัมพูชา

The Searching and Development of Cooperation Mechanism for Social
and Cultural Conservation and Promotion in Mainland ASEAN: the
South of North-Eastern Thailand Southern Laos of Loa People's
Democratic Republic, and the Areas of Northern Cambodia

ชิน ศรีสวัสดิ์^{1*}

Cheun Sisawat^{1*}

¹ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Public Administration Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author; E-mail: bowling.wcp1991@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) วัตถุประสงค์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมที่
จำเป็นและเสี่ยงต่อการถูกกลืนกลายจากกระแสสังคมใหม่นอกอาเซียนประกอบด้วย ความเรียบง่าย สันโดษ ใช้วิถี
ชีวิตตามธรรมชาติ เสียสละสามัคคี รักพวกพ้อง ญาติมิตรและรักถิ่นฐาน นับถือพุทธศาสนาเถรวาท ผสมผสานกับ
ศาสนาพราหมณ์และผิอย่างกลมกลืน โดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างศาสนามีลักษณะเฉพาะตนในเรื่อง
เครื่องนุ่งห่ม การตั้งถิ่นฐาน สัตว์เลี้ยง การประกอบอาชีพ และเคารพนับถือกันตามสถานะทางสังคมและระดับ
อาวุโส แต่มีใช้ ชนชั้นหรือวรรณะแบบอินเดีย ยึดมั่นในประเพณีท้องถิ่นที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา 2)แนวทางการ
ปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างปลอดภัยมีอยู่ด้วยกันสองแนวทาง คือ การสื่อสารให้
เกิดการรับรู้และตระหนักร่วมในคุณค่าด้วยวิธีการที่หลากหลายและจัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งสามภาษาของแต่ละ
ประเทศแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริงในวาระและโอกาสอันเหมาะสมโดยพระสงฆ์ และผู้นำชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติการหลัก
มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการ และภาคประชาสังคมเป็นผู้ให้การสนับสนุน 3) กลไก
ความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งเกิดคุณค่า มูลค่า และ
เกื้อกูลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชนในอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขประกอบด้วย บุคคลและองค์กรที่
เกี่ยวข้อง ดังนี้ พระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชนหรือ
ภาคประชาสังคม และนักวิชาการหรือสถาบันการศึกษาประสานร่วมมือกันเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อปกป้อง
สืบสานอัตลักษณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและจริงจังจนเกิดเป็นกระแสร่วมและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในกลุ่มประเทศ
อาเซียนภาคพื้นดินที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ร่วม, อนุรักษ์เสริมสร้าง, กลไกความร่วมมือ

ABSTRACT

The Cooperation Development for the Conservation and Promotion of Social and Cultural Aspects in ASEAN Countries in the Lower Part of Northeastern Thailand, the Lower Part of Lao People's Democratic Republic and the Upper Part of Cambodia. The research was a qualitative work. It aimed 1) Common social and cultural identities which were essential and at risk to be assimilated by new alien social streams outside ASEAN countries in the study consisted of the following: simplicity, contentment, self-reliance, sacrifice, generosity, hospitality, harmony, kinship, humility, respect, gratitude, clever practice of Theravada Buddhism, unique characteristics in light of shelters and clothes, filial relations, occupations, settlement, domesticated animals, household utilities, social status, seniority, characters, cheerfulness, folktales, music, dramatic dance, entertainment which was similar in terms of contents and forms, traditions, rituals, friendship, politeness, tenderness, observation of long-held traditions, way of life based on the Buddhist principles, observation of the Buddhist precepts, priority of spiritualism over materialism, joint religious activities, communal welfare, mutual assistance, sharing, forgiveness, and no ill-will. 2) guidelines for those concerned to inherit and protect common social and cultural identities could be categorized into two. One was a communication to keep the public informed and aware of the value of the social and cultural aspects; information should be disseminated in three languages; the identities described should be conserved and popularized according to the contexts and circumstances deemed suitable. The other was the community leaders had a key role to play, followed by state officials, local scholars, academics, and society as a whole. 3) The cooperation mechanism to conserve and promote common social and cultural identities was composed of the following. The Buddhist monks, state officials concerned, local scholars, civil society, academics and education institutes had to work together as the cooperation network in order to protect and carry on the identities in the study.

Keywords: identities, joint conservation, cooperation

บทนำ

ตามที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ได้รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนที่ต้องมีความผูกพัน กระชับแน่นทั้งด้าน การเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาบาหลี ว่าด้วย ข้อตกลงอาเซียนฉบับที่ 2 (อนุญญ, 2555) ภายใต้กฎบัตรอาเซียนที่เป็นเสมือนธรรมนูญรองรับการรวมตัวกัน ดังกล่าวไปแล้วเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 แม้การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนจะให้ความสำคัญไปที่ด้าน เศรษฐกิจก็ตามแต่แท้จริงแล้วเศรษฐกิจเป็นเรื่องภายนอกที่จะอำนวยความสะดวกในการเป็นอยู่แต่ถ้าจะให้เป็นอย่างอยู่ดีมีสุขแล้วจะต้องมองไปที่ด้านสังคมและวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นประชาคมสังคมวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจ และยอมรับให้เป็นหนึ่งในสามเสาหลัก(วิจิตวงศ์, 2556) ของการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะให้อาเซียนเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและมีความมั่นคง ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนา

ทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาเซียน ซึ่งผู้นำประเทศอาเซียนได้เห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการสังคมวัฒนธรรมอาเซียนในการประชุมอาเซียนครั้งที่ 10 ที่เวียงจันทน์ในปี พ.ศ. 2547 โดยแผนดังกล่าวเรียกว่าแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งเน้น 4 ด้านหลักได้แก่ 1.การสร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทร 2.แก้ไขผลกระทบต่องสังคมอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ 3.ส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง 4.ส่งเสริมความเข้าใจของประชาชนในระดับรากหญ้า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมรวมทั้งรับรู้ข่าวสารเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงเอกลักษณ์อาเซียน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556)

ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ได้มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการใน 6 สาขา คือ การพัฒนามนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียนและการลดช่องว่างการพัฒนา (อนุกฎ, 2555) ในภูมิภาคอาเซียนทั้ง 10 ประเทศหากแบ่งโดยเอกลักษณ์ที่ตั้งเป็นหลักแล้วจะแบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่เป็นหมู่เกาะ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และฟิลิปปินส์ และกลุ่มที่เป็นภาคพื้นดิน ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม โดยทั้งสองกลุ่มจะมีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งด้านภาษาศาสนาวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของประชากรแต่ที่เหมือนกันคือ สภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติจนได้ชื่อว่าสุวรรณภูมิ ในสายตาของนักแสวงโชคยุคโบราณ เฉพาะส่วนที่เป็นภาคพื้นดิน ซึ่งมีไทยเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านที่ตั้ง ความเจริญทางเศรษฐกิจและการคมนาคมส่วนด้านสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่ง (วัลลภา, 2545) ได้กล่าวถึงอยุธยาไว้ว่า การเข้าแทรกแซงสุโขทัยอย่างต่อเนื่องทำให้อาณาจักรสุโขทัยตกเป็นประเทศราชของอาณาจักรอยุธยาในที่สุด สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงปฏิรูปการปกครองโดยการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง การยึดครองมะละกาของโปรตุเกสในปี พ.ศ. 2054 ทำให้อยุธาเริ่มการติดต่อกับชาติตะวันตก ในสมัยอาณาจักรอยุธยามีการติดต่อกับต่างประเทศอยู่หลายชาติ โดยชาวโปรตุเกสได้เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 หลังจากนั้นชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาเป็นจำนวนมากและมีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ชาวดัตช์ ชาวฝรั่งเศส ชาวจีน และชาวญี่ปุ่น อาณาจักรอยุธยาเป็นอาณาจักรที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล จากทิศเหนือจรดอาณาจักรล้านนาไปจรดคาบสมุทรมลายูทางทิศใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอยุธยารุ่งเรืองขึ้นอย่างมากในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชประเทศอาเซียนในกลุ่มภาคพื้นดินจะมีลักษณะร่วมกันหลายอย่างที่สำคัญคือประวัติศาสตร์ความเป็นมาพุทธศาสนาเถรวาท หรือ หินยาน เกษตรกรรมทำน่าน้ำฝน ชาติพันธุ์ของประชากรซึ่งทำให้ภูมิภาคส่วนนี้มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันทั้งในด้านภาษา อาหาร การแต่งกาย สถาปัตยกรรม ศิลปะการแสดง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศและเป็นอัตลักษณ์ร่วมของทั้ง 5 ประเทศอัตลักษณ์เหล่านี้ได้หล่อหลอมให้ประชากรในแต่ละประเทศดำรงอยู่ได้เป็นปึกแผ่นที่มั่นคงพึ่งตนเองได้ด้วยความภาคภูมิใจมาอย่างยาวนาน (ซีน, 2557) แต่หลังปี พ.ศ. 2558 เมื่อมีการร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้วอัตลักษณ์ดังกล่าวจะขยายเป็น อัตลักษณ์ร่วมของอาเซียนภายใต้หลักการที่ว่าคิดอย่างอาเซียน ทำอย่างอาเซียน และอยู่อย่างอาเซียน แต่ในขณะเดียวกัน อัตลักษณ์ที่เป็นวิถีอาเซียนดังกล่าวอาจได้รับผลกระทบที่เกิดจากการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากภายนอกอาเซียนที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกาจะสอดแทรกเข้ามาากล้นกลายทำให้วิถีแห่งอาเซียนเปลี่ยนไปซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายพึ่งตนเองและเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้ด้วยกระแสของสื่อเชิงธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน ซึ่งคาดว่าหลังปี พ.ศ. 2558 จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการค้า การลงทุน การคมนาคม และแรงงาน (หน่วยงาน

ของอาเซียน, 2557) ซึ่งจะส่งผลให้มีสินค้าใหม่ ค่านิยมใหม่ ระบบโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมใหม่ สภาพแวดล้อมใหม่ และวิถีชีวิตใหม่ สภาพดังกล่าวหากประชากรในอาเซียนไม่มีการศึกษาและร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปกป้องรักษา อาจส่งผลให้ความสุข ความสงบ การพึ่งตนเอง อย่างมีศักดิ์ศรีแบบวิถีอาเซียนถูกแทนที่ด้วยวิถีที่เป็นกระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยมที่มีการแข่งขันเห็นแก่ได้ อยากได้อะไรง่าย ๆ เร็ว ๆ โดยทางลัดลงทุนน้อยแต่อยากได้มากขาดคุณธรรม อาศัยพวกพ้องและผลประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันและเมื่อถึงเวลานั้นแล้ว ประชากรอาเซียนที่เคยมีวิถีแบบสงบสุขพึ่งตนเองก็จะเปลี่ยนไป

ไทย ลาว และกัมพูชา เป็นประเทศที่มีความเป็นมาทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันภายใต้พระพุทธศาสนาเถรวาทและพรมแดนติดกันที่สำคัญ คือ ทั้งลาวและกัมพูชาเคยเป็นประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของไทยมาก่อน เมื่อคำขวัญของประชาคมอาเซียนมีว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” จึงเห็นว่าการค้นหาอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรม แนวทางการปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ร่วม และการค้นหาและพัฒนาเอกลักษณ์ร่วมเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมดังกล่าว เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขด้านประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม พรมแดน เวลา และงบประมาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมที่จำเป็นและเสี่ยงต่อการถูกกลืนกลายจากกระแสสังคมใหม่นอกอาเซียน
2. เพื่อค้นหาแนวทางปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างปลอดภัย
3. เพื่อค้นหาและพัฒนาเอกลักษณ์ร่วมเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งเกิดคุณค่า มูลค่า และเกื้อกูลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research)โดยเน้นศึกษาลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมที่โดดเด่น และเป็นอัตลักษณ์ร่วมของประเทศประชาคมอาเซียนกลุ่มภูมิภาคพื้นดินในเขตพื้นที่ อีสานตอนล่าง คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ประเทศไทย ลาวใต้ คือ แขวงจำปาสัก แขวงสาละวัน แขวงเซกอง และแขวงอัตตะปือ และภาคเหนือของกัมพูชา คือ จังหวัดสะตังตรง จังหวัดพระวิหาร จังหวัดเสียมเรียบ และจังหวัดอุดรมีชัย โดยใช้วิธีศึกษาดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย

จากการค้นหาอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมใน 3 ประเทศ พบว่า มีอัตลักษณ์ร่วมที่สำคัญทั้งหมด 27 ข้อซึ่งแต่ละข้อแม้จะมีชื่อและกิจกรรมโดยรวมเหมือนกันแต่จะมีรายละเอียดในการปฏิบัติแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น การทำนาในไทยและลาวจะปลูกข้าวเหนียว แต่กัมพูชาจะปลูกข้าวเจ้า ไทยและลาวทำบุญวันสารทหรือบุญข้าวสากในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 แต่ในกัมพูชาจะทำในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 เป็นต้น แต่ลักษณะร่วมที่ยกมานี้เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และเสี่ยงต่อการถูกกลืนกลายจากกระแสสังคมใหม่ที่ไหลบ่ามาจากประเทศนอกประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. อัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมที่จำเป็นและเสี่ยงต่อการถูกกลืนกลายจากกระแสสังคมใหม่นอกอาเซียนประกอบด้วย

- 1.1 ความเรียบง่าย สันโดษ พึ่งตนเองแบบพอเพียงใช้วิถีชีวิตตามธรรมชาติ

- 1.2 เสียสละ แบ่งปัน เอื้ออาทร
- 1.3 สามัคคี รักพวกพ้อง ญาติมิตร และรักถิ่นฐาน
- 1.4 นอบน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ กตัญญู
- 1.5 นับถือพุทธศาสนาเถรวาท ผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ และ ฝึ อย่างกลมกลืน ลงตัวโดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างศาสนา

1.6 มีลักษณะเฉพาะตนในเรื่องเครื่องนุ่งห่ม อาหาร บ้านเรือน ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อนบ้าน อาชีพ การทำมาหากิน การตั้งถิ่นฐาน สัตว์เลี้ยง ภาชนะเครื่องใช้ในครัวเรือน และการประกอบอาชีพ

1.7 มีการแบ่งสถานะของคนในสังคม และเคารพนับถือกันตามสถานะทางสังคมและระดับอาวุโส แต่ มิใช่ ชนชั้นหรือวรรณะแบบอินเดีย

1.8 มีบุคลิก ลักษณะ เบิกบาน ร่าเริง ไม่เครียด ต้ออาชีพและการงาน

1.9 มีคติชน เรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน ดนตรี นาฏศิลป์ และการบันเทิงที่คล้ายคลึงกันทั้งเนื้อหา รูปแบบ และองค์ประกอบ

1.10 มีประเพณี พิธีกรรม ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เช่น กินดอง บวชนาค กลืน ผ้าป่า

1.11 ยิ้ม ไหว้ ทักทาย มีไมตรี มีน้ำใจ และเป็นกันเอง

1.12 มีสัมมาคารวะ รู้จักที่ต่ำที่สูง สุภาพ อ่อนโยน

1.13 ยึดมั่นในประเพณีท้องถิ่น ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นต้น เช่น ฮีตสิบสอง คองสิบสี่

1.14 ดำรงตนในหลักธรรมของศาสนา ทำบุญตักบาตร รักษาศีล 8 ในวันพระและวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา

1.15 ให้ความสำคัญทางด้านจิตใจมากกว่าทางวัตถุ

1.16 มีการทำบุญร่วมกันที่วัด หรือที่สาธารณะ ตามเทศกาลต่างๆ

1.17 มีความรักความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

1.18 มีสวัสดิการชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน เอื้ออาทรต่อกันในทุกมิติ

1.19 ให้อโหสิกรรม ปล่อยวาง ไม่เก็บมาแค้น ผูกอาฆาตเป็นเวลานานๆ

2. แนวทางการปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างปลอดภัยมีอยู่ด้วยกัน สองแนวทางคือ การสื่อสารให้เกิดการรับรู้และตระหนักร่วมในคุณค่าด้วยวิธีการที่หลากหลาย และจัดทำเอกสาร เผยแพร่ทั้งสามภาษาของแต่ละประเทศแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริงในวาระและโอกาสอันเหมาะสมโดยพระสงฆ์ และ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติการหลัก มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการ และภาคประชาสังคม เป็นผู้ให้การสนับสนุน

3. กลไกความร่วมมือ เมื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง เกิดคุณค่า มูลค่า และเกื้อกูลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขประกอบด้วย บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง คือ พระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กร ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม และนักวิชาการหรือสถาบันการศึกษาประสานร่วมมือกันเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและจริงจังจนเกิดเป็นกระแสร่วมและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในกลุ่มประเทศอาเซียนภาคพื้นดินที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

จากผลการวิจัยที่พบได้ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมเป็นเครื่องหล่อหลอมให้คนใน สังคมมีความเมตตา สามัคคี มีความรัก ความผูกพัน และเอื้ออาทรต่อกันอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสันติภายใต้ หลักธรรมทางศาสนาและแนวทางการพึ่งตนเองแบบพอเพียง โดยมีพุทธศาสนาเถรวาทเป็นแกนหลักมีวัดหรือศาสน

สถาน เป็นที่รวมใจ มีพระสงฆ์และผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการปฏิบัติ มีรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้หนุนเสริม หากกลไกความร่วมมือนี้มีการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมดังกล่าวอย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และจริงจังเชื่อมั่นว่าคำขวัญของประชาคมอาเซียนที่ว่า หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม จะเป็นจริงอย่างแน่นอน โดยเฉพาะประเทศอาเซียนกลุ่มภาคพื้นดิน คือ ไทย ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดที่สุดของไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบสามารถนำมา วิเคราะห์ และอภิปรายผลได้ในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

1. แม้ใน 3 พื้นที่ 3 ประเทศ ทั้งไทย ลาว กัมพูชา มีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรม หลายอย่าง ที่ยังคงมีอยู่เนื่องจากทั้ง 3 ประเทศ มีฐานทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ร่วมกันมาก่อน กล่าวคือ ทั้งลาว และกัมพูชา ได้เคยอยู่ในภายใต้การปกครองของไทยหรือของสยามมาก่อน ก่อนที่จะไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ดังนั้นความเชื่อมโยงของผู้คนในพื้นที่ ที่จะเคลื่อนไหวไปมาระหว่างเขตแดนซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีกำแพงเขตแดน ว่าพื้นที่ใดเป็นของประเทศใด ประกอบกับทั้งไทย ลาว และกัมพูชามีพุทธศาสนาเถรวาท หรือ หินยานเป็นแกนหลัก ซึ่งเป็นกรอบหล่อหลอมวิถีชีวิตและสังคมของผู้คนที่นับถือพุทธศาสนา ส่วนที่นับถือศาสนาอื่นก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของสังคม วัฒนธรรม แบบมอญ-เขมร ที่รับอิทธิพลมาจากอินเดียอีกต่อหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ (2554) ได้กล่าวไว้ในหนังสือประมวลสนธิสัญญาว่า ในสมัยรัชกาลที่ 4 ปี พ.ศ.2489 ไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ โดยได้มีการระบุเขตแดนกันเป็นที่แน่ชัดว่าเมืองใดเป็นเมืองขึ้นของประเทศ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2410 ในช่วงปลายรัชกาลที่ 4 ฝรั่งเศสก็ได้ทำสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเกี่ยวกับราชอาณาจักรกัมพูชา และราชอาณาจักรลาว ในปี พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ทำให้ประเทศไทย/สยาม มีสภาพที่เป็นอยู่อย่างปัจจุบันและ สุวิทย์ (2551) ได้เขียนไว้ในงานวิจัยอธิปไตยเหนือแม่น้ำโขงจากพ.ศ. 2436 - ปัจจุบัน การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ว่าก่อนปี พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ทั้งลาวและกัมพูชาส่วนในซึ่งประกอบด้วย พระตะบอง เสียมราฐ สตรีงตรงหรือเชียงแตง อัดปือ และเขตเขมรป่าดง (อีสานใต้ปัจจุบัน) เป็นเขตปกครองหรืออำนาจเขตปกครองของสยาม ก่อนที่จะไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาดังกล่าว หลังวิกฤต ร.ศ.112 ในสนธิสัญญาดังกล่าวได้ลงนามและพระนามระหว่างตัวแทนฝ่ายสยามและฝ่ายฝรั่งเศสในวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 มีผลทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งไทยปกครองมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 จนถึง พ.ศ. 2436 รวม 114 ปี ให้กับฝรั่งเศสทั้งหมด นับตั้งแต่นั้นมาสยามหรือไทยจึงถูกแยกคนละประเทศกับลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดนนอกจากนี้แล้วในตำนานขุนบรมซึ่งเป็นตำนานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไทหรือไต ซึ่งเขียนโดยขุนมีเทบสีเมือง ไผท (2553) เขียนไว้ว่า ขุนบรมมีโอรส 7 องค์และธิดา 7 องค์ซึ่งเกิดจากมเหสีทั้ง 2 ขุนบรมจึงจัดให้โอรสละธิดาซึ่งเกิดจากต่างมารดากันสมรสเป็นสามี ภรรยาและให้แยกย้ายไปปกครอง 7 เมืองต่างๆ ดังนี้ 1.ขุนล่อ ให้ปกครองเมืองขวา หรือเมืองหลวงพระบางในเวลาต่อมา 2.ขุนผาล้าน ให้ปกครองเมืองคำห่อ หรือหอดต หรือเมืองหนองแส 3.ขุนจุงส ให้ปกครองเมืองจูลณี ได้แก่ หัวเมืองดงเกี้ยว 4.ขุนคำผล ให้ปกครองเมืองโยนก หรือเชียงแสน 5.ขุนอินให้ปกครองเมืองล้านเพี้ยหรืออุยธยา 6.ขุนกม ให้ปกครองเมืองคำม่วน (โคตรบูร) 7.ขุนเจือง ให้ปกครองเมืองพวนหรือเชียงขวาง จากนั้นโอรสทั้งเจ็ดก็พาไพร่พลของตนไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ตามที่ขุนบรมมอบให้ แล้วสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลปกครองบ้านเมืองต่าง ๆ สืบต่อมา

2. แม้ทั้ง 3 ประเทศ จะมีประวัติศาสตร์ และวิถีทางสังคม วัฒนธรรมร่วมกันมาก่อน แต่ปัจจุบันมีฐานการพัฒนาที่ต่างกัน และเป็นพื้นที่ ที่อยู่ ชายขอบหรือชายแดน ทั้งของลาวและกัมพูชาด้วย ดังนั้น ผลพวงจากการพัฒนาตามแบบ ทูนิยม วัตถุนิยม สมัยใหม่จึงเข้าถึง วิถี ชีวิตของคนในเขตพื้นที่ เป้าหมายได้น้อยกว่า ของประเทศ

ไทย ดังนั้นผลกระทบที่ท้าทายต่อการกลืนกลายอัตลักษณ์ร่วม ทางสังคมวัฒนธรรมของลาว และกัมพูชาจึงมีน้อยกว่าของประเทศไทยสอดคล้องกับ สุริยา (2535) ได้นำเสนอทฤษฎีการแพร่กระจายทางสังคมวัฒนธรรม และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนทางสังคมว่า การแผ่กระจายทางสังคมและวัฒนธรรมจะค่อยๆ แพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของโลกซึ่งการแพร่กระจายดังกล่าวจะแพร่กระจายไปจากแหล่งที่เริ่มต้นสร้างขึ้นไปยังผู้ใช้หรือผู้ที่ยอมรับวัฒนธรรมนั้น หัวใจสำคัญของกระบวนการแพร่กระจายคือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ ส่วนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนทางสังคม เชื่อว่าโดยปกติแล้วสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแต่จะเปลี่ยนแปลงในระดับย่อยหรือเปลี่ยนแปลงทั้งสังคมและเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป หรืออย่างรวดเร็ว หรือไม่ขึ้นอยู่กับทางเลือกปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งมีแนวโน้มจะรับเอาวัฒนธรรมมากกว่า เนื่องจากลาวและกัมพูชา มีระบอบการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจการขึ้นอยู่ที่พรรค การนำพาอยู่ที่รัฐหรือรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับ ดารารัตน์ (2548) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงธงชาติและเนื้อร้องเพลงชาติของลาวจากเดิมมาเป็นธงชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเครื่องหมายชาติที่ฝ่ายรัฐบาล สปป.ลาวสร้างขึ้นซึ่งบ่งบอกให้เห็นถึงโครงสร้างประกอบระบบการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม สังคมของชาติ ซึ่งมีพรรคนำพารัฐคุ้มครอง ประชาชนเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ จิตรกร (2555) ได้ทำวิจัยเรื่องการข้ามรัฐในพื้นที่พิเศษระหว่างไทย-ลาวผ่านระบบความเชื่อพระเจ้าองค์ต่อ: กรณีศึกษาน้ำปากแขง ตำบลพระลาน อำเภอนาดตาล จังหวัดอุบลราชธานี กับบ้านปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า พระพุทธรูปที่มีชื่อเรียกว่าพระเจ้าองค์ต่อนี้มีหลายองค์ กระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ในอาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงจึงถือได้ว่า พระเจ้าองค์ต่อคืออมรกร่วมทางวัฒนธรรมของประชาชนลุ่มน้ำโขง ส่วนการข้ามรัฐระหว่างบ้านปากแขงกับบ้านปากตะพานตามบริบทพื้นที่และเวลามีสามลักษณะ คือ 1.ใช้พรมแดนรัฐ (มิติทางรัฐศาสตร์) 2.ใช้ธรรมเนียมบ้าน (มิติทางสังคม) และ 3.ใช้ธรรมเนียมสงฆ์ (มิติทางศาสนา) เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการพื้นที่ศาสนาข้ามพรมแดนของสองบริบทสังคมไทย - ลาว พบว่าแตกต่างกัน คือระบบจัดการพื้นที่ของรัฐไทยมี 2 ระดับ คือ ส่วนกลางและระดับพื้นที่ อำนาจสูงสุดของรัฐไทยอยู่ที่ส่วนกลางส่งผ่านนโยบายและภารกิจไปยังหน่วยราชการต่างๆ ในพื้นที่ลักษณะจากบนลงล่าง ในขณะที่การจัดการพื้นที่ของรัฐลาวมี 2 ระดับ คือ ศูนย์กลางพรรคและรัฐท้องถิ่น อำนาจการตัดสินใจของรัฐลาวในการจัดการพื้นที่จะอยู่ที่รัฐท้องถิ่น ดังนั้น วิถีของประชาชนจึงมีความสอดคล้อง กับลัทธิความเชื่อ ระบอบการปกครอง และนโยบายของพรรค และนโยบายรัฐบาลด้วยประชาชนไม่สามารถกำหนดเกณฑ์ หรือกติกาเพื่อดำเนินการใดๆ ตามที่ตนเองต้องการได้ ด้วยเหตุนี้การที่จะให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม มีความโดดเด่น ในการขับเคลื่อน กลไกความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมจึงเป็นไปได้ยากกว่าในสังคมที่เป็น ประชาธิปไตยหากไม่ได้รับการส่งเสริมจากพรรคจากรัฐ หรือรัฐบาล

3. จากความแตกต่างด้านการพัฒนาและระบอบการปกครองดังกล่าว จึงทำให้วิถีและแนวคิดของคนในชุมชนต่างกัน โดยวิถีและแนวคิดของคนลาว และกัมพูชา ยังเป็นวิถีและแนวคิดปกติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ปัจจุบัน แต่สำหรับประเทศไทยนั้นวิถีและแนวคิดร่วม ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา พร้อมกับกระแสนิยมและวัตถุนิยมโดยมีสังคมวัฒนธรรม บางส่วนกำลังถูกท้าทาย และการกลืนกลายอย่างรุนแรงซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวลาว บนพื้นที่ไทย-ลาวในยุคร่วมสมัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปรับตัวต่อรองทางวัฒนธรรมของชาวลาวในบริบทสังคมวัฒนธรรมร่วมสมัย และเพื่อพลวัตชาติพันธุ์รัฐซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นชาวลาวและความเป็นไทยอีสานในเวลาเดียวกันโดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาในการลงพื้นที่สนามเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และมีส่วนร่วมในพื้นที่การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ชาวลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ถูกจัดอยู่ในภาษาชาวมอญ-เขมร ปัจจุบันพบว่ามีประชากรอยู่ในประเทศเวียดนาม ลาว และไทย สังคมบูรณาจารีตถือถือยึดถือและความเชื่อ (ผี) ซึ่งเป็นเสมือนกรอบจารีตที่คอย

ควบคุมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเข้มงวดจึงทำให้ชาวบรูเป็นกลุ่มเฉพาะทางวัฒนธรรม แต่เมื่อยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่าน ภายใต้อำนาจและนโยบายรัฐโครงสร้างวัฒนธรรมที่ใหญ่กว่าเสมือนวัฒนธรรมกระแสหลัก และกระแสโลกาภิวัตน์ที่ครอบงำไปทุกอาณาบริเวณพื้นที่ของโลกสมัยใหม่สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการปรับตัวต่อทางวัฒนธรรมของชาวบรูมาอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุนี้ ชุมชนของชาวบรูในบริบทของการอ้างชาติพันธุ์ในฐานะชนกลุ่มน้อยได้ปรับตัวต่อรองกับอำนาจรัฐในกรอบกำหนดของความเป็นสมาชิกรัฐชาติไทย และความเป็นสมัยใหม่ อำนาจกระทำการต่างๆ เหล่านี้ (ที่เข้ามาหลอมรวมและปรับเปลี่ยนชาวบรู) ทำให้อัตลักษณ์บรูมีลักษณะพร่าเลือนไม่เป็นแก่นแกนดั้งเดิม แต่มีความเป็นพลวัตที่มีได้หยุดนิ่งตายตัวปรับเปลี่ยนเชิงสัมพันธ์กับเงื่อนไขและสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ กนกศักดิ์ และกันทิยา (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับหนังใหญ่เสียมเรียบแลรอดเงารากเหง้าอาเซียนพบว่า ลักษณะร่วมของหนังใหญ่เสียมเรียบกับหนังใหญ่ของไทยมีหลายประการ คือ เนื้อเรื่องที่แสดงตัวหน้าเจ้า รูปลักษณะตัวหน้า ลวดลายขั้นตอนการสร้างตัวหน้าและการเหยียบนาค ซึ่งลักษณะร่วมดังกล่าวสามารถบ่งบอกตั้งแต่จุดกำเนิดรวมไปถึงพัฒนาการของหนังใหญ่ของไทยและกัมพูชาที่มีร่วมกันอย่างชัดเจนแต่ที่สำคัญนอกเหนือจากการรับรู้ อดีต และปัจจุบันของหนังใหญ่ของสองประเทศที่มีอยู่แล้ว ประเด็นอนาคตของหนังใหญ่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าโดยเฉพาะหนังใหญ่ของกัมพูชาที่กำลังดำเนินไปภายใต้ความหลากหลายในสังคม การรุกรานของวัฒนธรรมต่างชาติรวมทั้งสื่อสมัยใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีการสื่อสารของโลกยุคโลกาภิวัตน์ควรเป็นประเด็นให้นักวัฒนธรรมศึกษาต้องช่วยกันขบคิดว่าขบวนการสร้างตัวหน้าและการแสดงหนังใหญ่จะคงอยู่กับชาวกัมพูชาได้อย่างไร

4. แต่อย่างไรก็ตามสถาบันสงฆ์ และสถาบันการศึกษา ยังมีฐานะและบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์เสริมสร้าง อัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรมร่วมกัน ไม่แตกต่างกันมากนักจึงมีความเป็นไปได้สูง ที่สถาบันสงฆ์ และสถาบันการศึกษา จะเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเพื่อการอนุรักษ์และเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วม ที่กล่าวถึงภายใต้การหนุนเสริมของภาครัฐ และภาคประชาชนซึ่งสอดคล้องกับ อุดมศักดิ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องศรัทธา: วิถีชีวิตตามครรลองพระพุทธศาสนาของชาวลาวแขวงจำปาสักและศึกษาการดำเนินหลักศรัทธาที่มาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาการดำเนินชีวิตตามประเพณีของชาวพุทธในแขวงจำปาสัก และศึกษา การดำเนินชีวิตตามหลักศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวพุทธลาวแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตตามประเพณีของชาวพุทธลาวแขวงจำปาสัก มีศรัทธาความเชื่อในประเพณี และวัฒนธรรมที่ผูกพันกับธรรมชาติ เป็นศรัทธา ความเชื่อ ผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิม การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือธรรมชาติ เข้ากับคติความเชื่อทางพุทธศาสนา และประเพณีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ศรัทธาต่อประเพณีในการทำความดี ในจำนวนสิบสองเดือนในวิถีพุทธแบบชาวลาว เป็นวิถีการ กิจกรรม สำหรับการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชน เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และได้สะท้อนให้เห็นท่วงทำนองการดำรงชีวิต โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจการดำเนินชีวิตของชาวพุทธลาว แขวงจำปาสัก ได้ดำเนินตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ปฏิบัติตามไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือทาน ศีล ภavana และหลักของการปฏิบัติตามทางสายกลางคือ อริยมรรคมีองค์ 8 อิทธิบาท 4 หลักความสามัคคี และหลักใหญ่ที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ 1)การละความชั่ว ทางกาย วาจา คือรักษาศีล 2)การประพฤติดี สร้างบุญกุศล มีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร เสียสละแบ่งปัน 3)การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด และได้ดำเนินตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรม ผูกพันกับธรรมชาติ ดัดพันกับพระพุทธศาสนา ฟังพาดตนเอง ฟังพาดธรรมชาติ เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นสุข

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมที่จำเป็นและเสี่ยงต่อการถูกกลืนกลายจากกระแสสังคมใหม่นอกอาเซียน 2) เพื่อค้นหาแนวทางปกป้องสืบสานอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างปลอดภัย และ 3) เพื่อค้นหาและพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์เสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งเกิดคุณค่า มูลค่า และเกื้อกูลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล สทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และสังเกตบันทึกสถานการณ์ที่พบเห็นเป็นหลัก เพื่อให้อัตลักษณ์ร่วมที่มีอยู่ได้รับการรับรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ ในแต่ละประเทศตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมและระบอบการเมืองการปกครองของตนเองอย่างเหมาะสมดังนี้

1. สถาบันสงฆ์ถือว่าเป็นแกนหลักในการนำพาการปฏิบัติโดยมีผู้นำชุมชน ผู้รู้ในท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านเป็นภาคีสำคัญ ทั้งนี้ด้วยการหนุนเสริมด้านวิชาการของสถาบันการศึกษา และดำเนินนโยบายทรัพยากรของรัฐ

2. สถาบันวิชาการควรเป็นแกนหลักในการศึกษารวบรวมเนื้อหาเชิงลึกที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องให้เห็นถึงพิธีกรรม และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมและนำไปเผยแพร่สู่สังคมด้วยการสอน และช่องทางอื่นๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้สังคมทุกกลุ่มรับรู้ เข้าใจ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมา ถ้าหากอัตลักษณ์ดังกล่าวถูกทำลาย และกลืนกลายโดยกระแสสังคม วัฒนธรรมภายนอก

3. ผู้ที่จะทำวิจัยต่อไปควรศึกษาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์แนวโน้มของการทำลายและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาเพื่อให้สังคมรับรู้และตื่นตัวพร้อมหาแนวทางป้องกันก่อนที่จะเกิดสถานการณ์ขึ้นจริงเหมือนกับประเทศอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรม บริโคโนนิยมไปแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยมีเจตนาอย่างแรงกล้าที่จะให้งานวิจัยชิ้นนี้ สำหรับงานวิจัยในระบบราชการ จึงมีความพยายามที่จะให้งานวิจัยนี้มีความลุ่มลึกรอบด้าน และมีคุณค่ามากที่สุด จึงขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทุกคน ทุกหน่วยงาน และทุกองค์กร ที่มีส่วนเอื้ออำนวยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ [ออนไลน์].

สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน, จาก <https://www.m-society.go.th/main.php?filename=index>

เกียรติศักดิ์ บังเพลิง. (2557). วิถีชีวิตและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวบรูบนพื้นที่ไทย-ลาวในยุคร่วมสมัย. อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2554). ประมวลสนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง บันทึกความเข้าใจ และแผนที่ระหว่าง สยามประเทศไทยกับประเทศอาเซียนเพื่อนบ้าน: กัมพูชา – ลาว พม่า – มาเลเซีย มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ชื่น ศรีสวัสดิ์. (2557). การค้นหาและการธำรงเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม วัฒนธรรมของประเทศอาเซียนในเขตพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต : ไทย ลาว และกัมพูชา. อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ดรรารัตน์ เมตตาริกานนท์. (2548). ชุดประวัติศาสตร์สำหรับประชาชน ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- บุญมี เทบสีเมือง. (2553). ความเป็นมาของชนชาติลาวเล่ม1 การตั้งถิ่นฐานและการสถาปนาอาณาจักรกรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- รัตน์ะ ปัญญาภา. (2558). รวมบทความการประชุมวิชาการระดับชาติด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ครั้งที่ 3. อุบลราชธานี: ทองพูลทรัพย์การพิมพ์.
- รัตน์ะ ปัญญาภา. (2555). พัฒนา : ภาษา : ศาสนา : รัฐศาสตร์ การวิจัยเชิงพหุลักษณะกับการสร้างสันติภาพสู่สังคมมนุษย์รวมบทความการประชุมวิชาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์. (2545). บรรพบุรุษไทย: สมัยก่อนสุโขทัยและสมัยสุโขทัย. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร. (2556). เศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- สุริยา สมุทคุปต์และคณะ.(2535). หนังสือพิมพ์ของอีสาน: การแพร่กระจายและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน. ขอนแก่น: ห้องปฏิบัติการทางมานุษยวิทยาของอีสาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2551). อธิปไตยเหนือแม่น้ำโขงจาก พ.ศ. 2436-ปัจจุบัน การศึกษาเชิง ประวัติศาสตร์.
- หน่วยงานของอาเซียน.(2559). จุดเด่น 10 ประเทศในประชาคมอาเซียน[ออนไลน์].สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน, จาก <http://asean.bangkok.go.th/index.php>
- อนณณ เชื้อไทย. (2555). AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- อุดมศักดิ์ ปญญาวโร. (2557). ศรีธธา: วิถีชีวิตตามครรลองพระพุทธศาสนาของชาวลาวแขวงจำปาสัก อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.